

20 Eylül 2009

KIBRIS GAZETESİ

DAVUTOĞLU'NUN ZİYARETİNDEN GERİYE KALANLAR

Prof.Dr. Turgut Turhan (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Davutoğlu'nun ziyaretinden geriye kalanlar

Prof. Dr. Turgut TURHAN
DAÜ Hukuk Fakültesi

Pazar
20 Eylül 2009

Kıbrıs sorununa kapsamlı çözüm bulunmasına yönelik görüşmelerin ikinci turu başlamadan hemen önce, Davutoğlu'nun KKTC'ne yaptığı değerlendirme ziyareti ve bu ziyaret sırasında yaptığı açıklamalar, birbirlerine "çözüm yanlısı olanlar" ve "çözüm karşıtı olanlar" yaftaları yapıştırarak, her konuda olduğu gibi görüşmeler konusunda da boğazlarına kadar iç siyasi çekişmelere batmış olan yazılı basınımızda ciddi tartışmalara yol açtı. Rumların birlik ve bütünlük halinde uluslararası düzeyde ikili temaslarla Türk tarafı aleyhine atağa geçtikleri bu günlerde, bizim basınımız, Davutoğlu'nun açıklamalarını da sözcülüklerini yaptıkları siyasi partiler lehine yorumlamaktan geri durmadı. Bu bağlamda "çözüm ve birleşme benim siyasi varlık nedenimdir" diyen Cumhurbaşkanı'nın düşünsel soyundan gelen yazarlarımız, Davutoğlu'nun ağızından çıkan hemen her sözü "çözüm karşıtı" olarak nitelendirdikleri "UBP ve Başbakan Eroğlu"na yönelmiş birer ihtar" olarak nitelendirirken; çözüm konusunda "ihtiyatlı iyimser" görünmeye çalışan ve Türk tarafının "kırmızı çizgileri"ni ihlal eden bir çözüme yanaşmayacaklarını açıkça dile getiren siyasi görüşün yandaşları ise, Davutoğlu'nun sözlerini, Kıbrıs Türk toplumuna, başta Hristofyas olmak üzere Rum politikacılara ve hatta Cumhurbaşkanı'na yönelik olduğunu yazmaktan geri durmadılar.

Bütün bu tartışmalardan kurtulabilmek için kanımızca öncelikle Davutoğlu'nun yoruma gerek duyulmayacak kadar açık olan ifadelerini hatırlatmakta yarar vardır. Açık olan ifadeler dört kesime yönelmiştir: Kıbrıs Türk halkına, Kıbrıslı Rumlara ve BM ile AB'ne... Davutoğlu, Kıbrıs Türk halkına açık bir biçimde, Türkiye'nin sadece adaya değil, tüm Doğu Akdeniz'e barış getirme amacıyla olduğunu, bu nedenle benimsenen temel parametreler olan iki kesimlilik, siyasi eşitlik ve siyaseten eşit iki kurucu devlet üzerine inşa edilecek bir barışı istediklerini ve bu yönde yürütülmeye çalışılan görüşmeleri desteklediğini, bu nedenle görüşmelerin ve görüşmecinin Kıbrıs Türk halkı tarafından da desteklenmesini, 72 milyonluk Türkiye'nin ve insanlık vicdanının Kıbrıs Türklerinin yanında olduğunu ifade etmiştir. Davutoğlu aynı açıklıkla Kıbrıslı Rumlara da barışı reddetmemelerini ve özellikle geciktirmemelerini, dünyanın 19. ekonomisi haline gelen Türkiye'nin Orta Doğu'da belirleyici bir güç haline geldiğini, böylesine güçlü bir ülkeyle barış içinde olmanın kuşkusuz ki Rumlara da yarar getireceğini, bu anlayış

içinde yapılacak olan görüşmelere Türk tarafının da yardımcı olacağını gayet açık bir biçimde dile getirmiştir. Davutoğlu'nun aynı açıklıkla BM'e söylediği ise devam eden görüşme sürecinin en kısa zamanda tamamlanması için daha güçlü bir irade, daha kapsamlı bir çalışma ve daha inandırıcı bir mekanizma ortaya üretmek zorunda olduğudur. Davutoğlu en ağır ifadesini ise, Kıbrıs sorununun içinden çıkılmaz hale gelmesinde baş aktör olan AB'ne yönelik olmuş ve 2004 referandumuna "evet" diyen tarafın Kıbrıs Türk tarafı olduğu halde Türklerin izolasyonlar altında yaşamaya devam ettiğini ve buna rağmen de görüşme masasında olduklarını, artık AB'nin Kıbrıslı Rumların basit politik ayak oyunlarının farkına vararak daha adil davranması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda Davutoğlu'nun Kıbrıs Türklerine izolasyonların uygulanması, Türkiye'den de AB süreci içinde tavizler koparılması üstüne kurulmuş olan Rum-Yunan stratejisi ile Türkiye'nin dize getirilemeyeceğini, tam tersine, bu tür stratejilerin Türkiye'nin alternatif çözüm politikaları üretmesine yardımcı olacağını altını çizmesi de anlamlıdır.

Kıbrıs Rumlara "barışı reddetmeyin ve barışı geciktirmeyin" çağrısında bulunarak "zamanın daralması" açısından Cumhurbaşkanı ile aynı görüşte olduğunu ortaya koyan Davutoğlu'nun yorum gerektirmeyecek kadar açık olan bu ifadeleri bir tarafa bırakılacak olursak, üzerinde en fazla tartışılan ifadesinin Kıbrıslı Türklere yönelik olarak dile getirmiş olduğu "Kıbrıs Türk halkı, adada ne olursa olsun, sizin iradeniz ne şekilde tecelli ederse etsin, Türkiye Cumhuriyeti yanınızda olacaktır. Yürütülen müzakerelere destek veriniz. Cumhurbaşkanı'nın yürüttüğü müzakerelerin barış getireceğine olan inancınızı daim tutunuz. Türkiye Cumhuriyeti devleti her zaman yanınızda olacaktır" sözleri olmuştur. Öyle ki bu sözler, "Türkiye kimin yanında?" sorusundan hareketle, bazı yazarlar tarafından "Türkiye'nin Cumhurbaşkanı'nın yanında olduğunu, Eroğlu'nu destek vermediğini ve önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de Eroğlu'nu değil, Cumhurbaşkanı'nı destekleyeceği" şeklinde bile yorumlanmıştır! Kanımızca bu yorum zorlama bir yorumdur ve yukarıda da söylediğimiz gibi, Kıbrıs'ta yaşanan her şeyi UBP-CTP ayırımına indirgeyen bakış açısının bir ürünüdür. Şöyle ki, kapsamlı bir çözüme yönelik görüşmelerin devam etmesine ve başarıya ulaşmasına AKP hükümetinin destek verdiği ve görüşmeleri bu yolda yürüten Cumhurbaşkanı'na destek verdiğini zaten her fırsatta dile getirmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin görüşme süreci içinde Cumhurbaşkanı'nın yanında olduğunu Davutoğlu'nun söylediklerinin satır aralarında aramanın bir anlamı yoktur. Söylenen açıktır: Türkiye Cumhuriyeti, 2004 referandumu da dahil olmak üzere Kıbrıs sorununun ortaya çıkmasından bu yana nasıl Kıbrıslı Türklerin yanında olduysa, sonucu ne olursa olsun, bu referandumdan sonra, ister KKTC ister Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti içinde olsunlar, Kıbrıs Türklerinin yanında olmaya devam edecektir.

Davutoğlu'nun tartışma yaratan ve farklı yorumlanan bir diğer ifadesi de "ikinci tur ve daha sonraki görüşmelerin ucu açık bir şekilde ebediyete kadar süreceğinin düşünülmemesi gerektiği, tarafların önünde iki yol bulunduğu ve bunlardan ilkinin kapsamlı çözüme yönelik bir antlaşmanın yapılması olduğu, ikincisinin ise statükonun devam etmesi olduğu, ancak Türkiye'nin, Kıbrıs Türklerinin temel insan hak ve hürriyetlerinden yararlanabilmesi için statükonun devam etmesine izin vermeyeceği ve alternatif çözümler üretme yoluna gideceği" şeklindeki açıklaması olmuştur. Anlaşılacağı gibi bu açıklama da bazı yazarlarca "Davutoğlu statükoyu yani KKTC'yi savunuyor" şeklinde yorumlanırken; diğer bazı yazarlarca da "statüko, yani KKTC devam etmeyecek" şeklinde yorumlanmıştır. Açıktır ki, AKP ve AKP iktidarının dışişleri bakanı olan Davutoğlu statükoyu değil, kapsamlı bir çözümü savunmaktadır. Müzakereler sonunda kapsamlı çözüme ulaşma esas amaçtır. Ancak Davutoğlu, yine kendisinin hem Kıbrıs'ta, hem de akabinde ziyaret ettiği İsveç'te dile getirdiği gibi Rum tarafında bu çözüm iradesini görmemekte ve Rumların oyalama taktikleri güderek çözümü geciktirdiğine inanmaktadır. İlginçtir ki, Rumları barışa hazır bulan Cumhurbaşkanı da, Rum politikacıların, barışa hazır olduğuna inandığı Rum halkını referanduma hazırlayıcı çalışmalar yapmamlarından ve barışı geciktirdiklerinden şikayet etmektedir. İşte Davutoğlu'nun bu çıkışının altında yatan neden bu düşünce olup, amaç "statükonun devam edemeyeceğini ve eğer ederse Türkiye'nin alternatif çözümler üreteceğini" dile getirerek Rumlara politik bir gözdağı vermektir. Ancak bu gözdağının, görüşme sürecinin başarıya ulaşmasından kuşku duyan taraflarca statükonun korunması yönünde kullanılma tehlikesinin olduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir.

Nihayet, Davutoğlu'nun üzerinde durulması gereken diğer bir açıklaması da "Garanti Antlaşması Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş antlaşmalarından bir tanesidir. Eğer Garanti Antlaşmalarını yok sayarsak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin de yok olduğunu varsaymak zorunda kalırız ki, bu da her şeye yeni baştan başlamak demektir" şeklindeki sözleridir. Belirtmek gerekir ki, herhalde siyasi içerikten yoksun olarak görüldüğü için Davutoğlu'nun bu sözleri basınımızda pek tartışılmamıştır. Oysa ki bu açıklama hem uluslararası hukuk tekniği açısından, hem de pratikte doğuracağı sonuç açısından üzerinde durulması gereken bir açıklamadır. Şöyle ki, Davutoğlu'nun bu açıklamasından çıkan sonuç, "Garanti Antlaşması varsa ve geçerliyse Kıbrıs Cumhuriyeti de vardır, yok eğer Garanti Antlaşması geçerli değilse Kıbrıs Cumhuriyeti de yoktur". Bilindiği gibi Garanti Antlaşması ve Türkiye'nin "etkin ve fiili garantörlüğü" Türk tarafı açısından varılacak olan çözümün "olmazsa olmaz"ını oluşturmaktadır. Bu

nedenle Türkiye, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Rumların diğer ortak olan Türkleri dışlayarak Cumhuriyeti işgal etmelerinden sonra Cumhuriyetin yok olduğunu savunmuş olmasına rağmen, aynen diğer garantör devletler gibi, başından beri Garanti Antlaşmasının geçerliliğini iddia etmiş ve 74 barış hareketini de bu antlaşmaya dayandırmıştır. Durum böyle olduğunda, Garanti Antlaşması'nın geçerliliği devam ettiği için, Davutoğlu'na göre Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığı da devam etmektedir. Bu görüşün pratikte doğuracağı sonuç ise açıktır: Eğer görüşmeler kapsamlı çözümü öngören bir antlaşma ile sonuçlanırsa, bu antlaşma "yeni bir ortaklık devleti"nin kurulmasını sağlamayacaktır. Ortada, ismi ne olursa olsun yeni bir devlet olmayacak ve çözüm, federal bir yapıya dönüşerek "yenilenmiş olan" Kıbrıs Cumhuriyeti'ne Türk tarafının federe bir devlet olarak eklenip yerleştirilmesiyle sağlanacaktır. Bu anlamda, bir görüşe göre zaten ilan edilmemesi gerektiğine inanılan KKTC, tarihsel işlevine uygun olarak tasfiye edilerek federe bir devlete dönüşecek ve varlığı, Davutoğlu'na göre Garanti Antlaşmasının geçerli olması nedeniyle devam etmekte olan Kıbrıs Cumhuriyeti, her ne isim altında olursa olsun, tek egemenliğe sahip olarak çözümün birincil kurucu unsuru olacaktır.

Acaba Davutoğlu'nun dediği gibi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığını devam ettirmekte olmasını Garanti Antlaşmasına bağlamak doğru mudur? Kanımızca bu soruya olumsuz cevap vermek gerekir. Şöyle ki, Türk tarafı istediği kadar 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Rumlar tarafından işgal edildiğini, Cumhuriyetin diğer ortağı olan Türklerin silah zoruyla Cumhuriyetten uzaklaştırıldığını, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bir Rum Cumhuriyetine dönüşmüş olduğunu savunmuş olsun, hukuken Kıbrıs Cumhuriyeti varlığını zaten kurulduğu günden bu yana devam ettirmektedir. Biz istediğimiz kadar bu devlete "Güney Kıbrıs Rum Yönetimi" diyelim, uluslararası hukuk bu devleti BM'in ve AB'nin bir üyesi olan Kıbrıs Cumhuriyeti olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hukuken devam ettiği gerçeğini Garanti Antlaşması'nın varlık ve geçerli olmasına bağlamak pek kabul edilebilir değildir. Tam tersine, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığı ve devamlılığı, bu cumhuriyetin bağımsızlığını, ülke bütünlüğünü, güvenliğini ve anayasasının temel maddeleriyle kurulmuş olan düzenini hem kurucu devletler, hem de diğer ülkeler açısından teminat altına alan Garanti Antlaşmasından bağımsızdır. Dolayısıyla, görüşmeler sonunda ortaya çıkması muhtemel yeni devletin bir ortaklık devleti olmayacağını ve özünde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yapısal değişikliğe uğramış bir hali olacağını söylemek için Garanti Antlaşması'na dayanmaya da gerek olmamalıdır.